

Pa

poslovni.hr

Želite ulagati na tržištu kapitala? Evo što trebate znati prije prvog ulaganja

Ulaganje na tržištu kapitala može biti važan korak prema dugoročnom financijskom planiranju i izgradnji osobnog bogatstva. No prije nego što uložite svoj prvi euro, važno je dobro se informirati i razumjeti osnovne korake koje treba poduzeti.

1. Definiranje ciljeva i profila ulagatelja

Prije svakog ulaganja važno je znati što želite postići: štedite li za mirovinu, obrazovanje djece ili možda kupnju nekretnine? Ciljevi će utjecati na vaš **horizont ulaganja**, ali i na **spremnost na rizik**. Ulagatelji s duljim horizontom često mogu podnijeti veće oscilacije vrijednosti ulaganja, dok oni koji planiraju ulaganje unovčiti u kratkom roku trebaju birati konzervativnije opcije. Spremnost na rizik govori koliko ste rizika spremni preuzeti u odnosu na potencijalne prinose.

U tom smislu razlikujemo ulagatelje koji su konzervativni (preferiraju niži rizik, ali to znači i potencijalno niži prinos), ulagatelje s umjerenom spremnošću na rizik (skloni investicijama koje imaju umjeren rizik te potencijalno srednji prinos) i agresivne ulagatelje (skloni investicijama koje nose visoki rizik uz potencijalno viši prinos).

U Europi oko 34 posto odraslog stanovništva ulaže na tržištu kapitala. Istraživanje provedeno u šest europskih zemalja (Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Španjolska i Ujedinjeno Kraljevstvo) pokazalo je da su ulagatelji iz Belgije i Ujedinjenog Kraljevstva najskloniji riziku, dok su Španjolci oprezniji. No bez obzira na državu ključnu ulogu u prihvatanju rizika imaju osobne karakteristike – prije svega financijsko znanje i prethodno iskustvo s ulaganjem. Drugim riječima, to koliko ste spremni riskirati manje ovisi o tržištu, a puno više o vama samima. Upravo zato edukacija čini razliku – ulagatelji koji bolje razumiju tržište češće ulažu u rizičnije, ali potencijalno isplativije instrumente[1].

2. Edukacija o osnovama ulaganja

Tržište kapitala uključuje različite financijske instrumente – **dionice, obveznice, investicijske fondove, ETF-ove (fondove kojima se trguje na burzi)** i druge proizvode. Svaki od njih ima svoj rizik i očekivani prinos. Osnovno razumijevanje tih pojmova ključno je za donošenje utemeljenih odluka.

Promjene u ulagačkim trendovima u Europi

Iako je ulaganje na tržištu kapitala donedavno bilo pretežno muška aktivnost, trendovi se mijenjaju. Broj žena koje ulažu porastao je za čak 11 posto u odnosu na 2022., što jasno pokazuje da sve više žena prepoznaje važnost upravljanja vlastitim financijama i aktivnog sudjelovanja na tržištu kapitala. Dionice su i dalje najčešći izbor ulagatelja u Europi – u 11 od 14 analiziranih zemalja nalaze se na vrhu liste. Iako se broj osoba koje ulažu na tržištu kapitala povećao za šest posto od 2022. godine, udio onih koji drže dionice ostao je stabilan, oko 55 posto.

Investicijski fondovi i ETF-ovi također su vrlo popularni među europskim ulagateljima. Više od 52 posto ulagatelja ulaže u te oblike financijskih instrumenata, a ETF-ovi su najbrže rastući oblik ulaganja od 2022. s rastom od 19 posto, pri čemu značajnu ulogu igra sve veći interes među ženama. Obveznice također bilježe porast popularnosti s rastom od osam posto, no preferencije prema toj klasi imovine razlikuju se među zemljama.

Prinjerice, ulagatelji u Italiji češće biraju obveznice – čak 45 posto njih ulaže u tu vrstu vrijednosnih papira, što je znatno iznad europskog prosjeka od 17 posto[2]. Ovi trendovi pokazuju da se tržište kapitala u Europi razvija i diversificira, a ulagatelji sve više prepoznaju prednosti različitih klasa imovine za postizanje svojih financijskih ciljeva.

Unatoč pozitivnim pomacima financijska neinformiranost i dalje predstavlja značajnu prepreku ulaganju. Čak 33 posto Europljana koji ne ulažu navodi da ne zna kako ni gdje početi. Ta prepreka posebno pogađa mlađe generacije: među mladima do 34 godine više od 56 posto njih ističe nedostatak informacija kao glavni razlog za neulaganje. S druge strane, stariji građani najčešće navode nedostatak novca kao ključni faktor koji ih sprječava da postanu ulagatelji^[3].

[Održiva ulaganja](#)

[Uloga razvojnih banaka u borbi protiv klimatskih promjena – prilika za poduzetnike!](#)

[Mali svjetionik](#)

[Tko će biti Najradnik Hrvatske i osvojiti 15.000 eura?](#)

3. Odabir isključivo ovlaštenog posrednika

Za ulaganje na tržištu kapitala potrebno je ugovoriti brokersku uslugu, tj. investicijsku uslugu zaprimanja i prijenosa naloga u vezi s jednim ili više financijskih instrumenata, i to kod **ovlaštenog investicijskog društva** ili kreditne institucije koja pruža tu uslugu. Takvi posrednici moraju imati odobrenje Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (Hanf) ili Hrvatske narodne banke (HNB), a popis ovlaštenih društava javno je dostupan na internetskoj stranici Hanfe ([ovdje](#)).

Što je potrebno za početak?

Kao prvi korak potrebni su vam identifikacijski dokument, OIB i otvoren račun vrijednosnih papira kod Središnjeg klirinskog depozitarnog društva (SKDD). Ako prethodno nemate otvoren račun kod **SKDD**-a, investicijsko društvo će ga za vas otvoriti.

SKDD je središnji depozitorij vrijednosnih papira, odnosno registar nematerijaliziranih vrijednosnih papira gdje se u obliku elektroničkih zapisa vode podaci o izdavateljima, vrijednosnim papirima, računima vrijednosnih papira, imateljima vrijednosnih papira i dr.

Otvaranje računa vrijednosnih papira potrebno je kako bi se omogućilo trgovanje, a taj proces uključuje dodjelu PIN-a za pristup osobnom računu vrijednosnih papira, a koji će, prinjericе, omogućiti uvid u stanje i promet po računu. Posrednici nude različite platforme za trgovanje, a one omogućuju praćenje tržišta u realnom vremenu, zadavanje naloga za kupnju i prodaju dionica, obveznica i drugih financijskih instrumenata i upravljanje ulagačkim portfeljem. Prilikom otvaranja računa obavezno se informirajte o svim naknadama i troškovima jer, prinjericе, za značajnija ulaganja (preko milijun eura) i **SKDD** ulagatelju naplaćuje naknadu za svoje usluge.

Swako ulaganje nosi određene troškove – naknade za kupnju i prodaju vrijednosnih papira, potencijalno skrbničke naknade (za slučaj da želite ugovoriti i skrbničku uslugu koja vam je nužna za ulaganje u strane vrijednosne papire), troškove ulaganja u investicijske fondove (poput ulazne ili izlazne naknade, naknade za upravljanje, naknade depozitaru i sl.). Također, važno je razumjeti **rizik ulaganja**, uključujući mogućnost gubitka dijela ili cijelog uloženog iznosa. Investiranje na tržištu kapitala uključuje različite vrste naknada koje naplaćuju posrednici (investicijska društva ili kreditne institucije) ili društva za upravljanje fondovima.

- **Naknade za kupnju i prodaju vrijednosnih papira**
 - Brokerske naknade naplaćuju se za svaku transakciju (kupnju ili prodaju vrijednosnih papira). Te se naknade u pravilu određuju u postotnom iznosu od vrijednosti transakcije uz nerijetko minimalno utvrđenu naknadu. Primjer: Ako kupujete dionice u vrijednosti 500 eura, posrednik će naplatiti 0,5 posto vrijednosti transakcije, a minimalno 5 eura po nalogu.
- **Skrbničke naknade**
 - Naknade za vođenje skrbničkog računa naplaćuju se za pohranu i administriranje vrijednosnih papira. Te se naknade u pravilu računaju dnevno na tržišnu vrijednost ulaganja, a obračunavaju mjesečno te se ugovaraju kao postotak od tržišne vrijednosti portfelja uz minimalno utvrđenu naknadu (npr. 0,2 posto godišnje, a minimalno 10 eura mjesečno).
- **Naknade za ulaganje u fondove**
 - Kod investicijskih fondova naknada za upravljanje, naknada depozitaru i druge naknade ne naplaćuju se direktno ulagatelju, nego su ukalkulirane u cijenu udjela investicijskog fonda. Proučite dokument Ključne informacije za ulagatelje kako biste se informirali o svim troškovima.

Ulaganje u fondove također može imati ulazne i izlazne naknade koje se naplaćuju direktno i odbijaju ulagatelju prilikom kupnje ili prodaje udjela.

Swaka investicija nosi određeni stupanj rizika, koji je potrebno razumjeti kako biste donijeli utemeljene odluke:

- Postoji mogućnost gubitka dijela ili cijelog iznosa ulaganja.
- Vrijednost ulaganja može fluktuirati zbog promjena na tržištu, ekonomskih uvjeta ili performansi pojedinih kompanija. Dionice su prinjericе visokorizične klase imovine jer njihova cijena može značajno varirati u kratkom vremenu uslijed promjena na tržištu kapitala, ekonomskih uvjeta, političkih događaja i drugih faktora, što može dovesti do gubitaka.

Nisu sva ulaganja jednako likvidna – neka se mogu brzo unovčiti (npr. dionice), dok druga zahtijevaju dulje vrijeme za unovčavanje (npr. nekretnine).

Ključna pitanja koja svaki ulagatelj treba postaviti

Prije nego što započnete s ulaganjem, postavite si sljedeća pitanja kako biste procijenili troškove i rizike:

- **Kolika je ukupna naknada koju ću platiti?**
 - Razumijevanje svih troškova povezano je s procjenom stvarnog prinosa ulaganja. Usporedite naknade različitih posrednika kako biste pronašli najpovoljniju opciju. U tome će vam svakako pomoći ex-ante prikaz troškova ulaganja koji vam je svako ovlašteno investicijsko društvo / kreditna institucija dužno uručiti prilikom ugovaranja investicijskih usluga.
- **Što ako vrijednost ulaganja padne?**
 - Razmislite o svojoj toleranciji rizika – jeste li spremni prihvatiti potencijalni gubitak dijela ili cijelog uloženog iznosa? Ulaganje u rizičnije vrijednosne papire poput dionica zahtijeva dugoročnu perspektivu.
- **Mogu li u svakom trenutku unovčiti ulaganje?**
 - Provjerite likvidnost odabrane klase imovine – možete li brzo prodati svoje ulaganje ako vam treba novac? Ulaganja u vrijednosne papire i investicijske fondove mogu se unovčiti u bilo kojem trenutku, ali je važno imati na umu da tržišna cijena može varirati te da isplata sredstava može trajati nekoliko dana, osobito kod fondova. Također, likvidnost i tržišni uvjeti mogu utjecati na brzinu i cijenu unovčenja.

5. Diversificiranje ulaganja

Ne stavljajte sva jaja u istu košaru, izreka je koju ste vjerojatno puno puta čuli. Diversifikacija podrazumijeva ulaganje u različite klase imovine i financijske instrumente kako bi se postigla ravnoteža između rizika i prinosa. Umjesto da sav kapital uložite isključivo u dionice ili možda obveznice, diversifikacija omogućuje širenje ulaganja na više područja, čime se smanjuje utjecaj negativnih promjena na jednom dijelu tržišta.

Prinjericе, umjesto da uložite cijeli iznos u jednu dionicu, razmislite o investicijskom fondu ili ETF-u koji prati određeni burzovni indeks. Bez obzira na to jeste li početnik ili iskusn ulagatelj, raspodjela vašeg portfelja na različite klase imovine, sektore i regije ključna je za dugoročni uspjeh na tržištu kapitala.

6. Redovito pratite i prilagođavajte svoj ulagački portfelj

Tržište se stalno mijenja, a s njime i vaše financijske okolnosti. Povremeno pregledajte svoja ulaganja i po potrebi ih prilagodite svojoj strategiji, ciljevima i životnoj situaciji. Ne morate odmah uložiti velik iznos da biste započeli – i manja,

redovita ulaganja mogu s vremenom donijeti značajne rezultate. Ulaganje nije sprint, već maraton u kojem su strpljenje, dosljednost i dobra informiranost ključni saveznici. To nije jednokratna odluka, već proces učenja i prilagodbe. Pratite kretanja na tržištu, čitajte provjerene izvore, uključite se u edukacije i radionice. Tržište kapitala nije igra na sreću – za kvalitetne odluke potrebni su znanje, plan i kontinuirano učenje.

* *Autorica članka je viša analitičarka u Direkciji za praćenje zaštite potrošača i edukaciju, Hanfa*

[1] Brooks, C., & Williams, L. (2024). People are people: A comparative analysis of risk attitudes across Europe. *International Journal of Finance & Economics*, 29(3), 3545-3566.;

Ferreira (2018). Cross-country differences in risk attitudes towards financial investment. Dostupno na: <https://cepr.org/voxeu/columns/cross-country-differences-risk-attitudes-towards-financial-investment>

[2] 3BlackRock. (2024). The trends shaping investing in Europe. Dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.blackrock.com/it/consulenti/literature/brochure/people-and-money-infographic-emea.pdf>

Dionica - vlasnički vrijednosni papir

Obveznica - dužnički vrijednosni papir

Investicijski fond - oblik zajedničkog ulaganja

ETF - fond kojim se trguje na burzi